

חיק ח.מ. 1/57

ה ח ל ט ה

39
63

1. ביום 8.6.67 בשעה 14.00 לערך, חקפו מסוסי חיל האוויר הישראלי כלי שיט שנמצא כ-20 מיל צפונית מערבית מאל-עריש, וכארבעה-עשר מיל מחוף ברדויל. כמחצית השעה לאחר מכן, חקפו טרפדות חיל-הים הישראלי את אותו כלי השיט וטעו בו בטורפדו. ל: חלף זמן רב וחוף כרי חקיפת הטרפדות התברר, כי כלי השיט, אשר נחשב כאונית אויב, הנו כלי שיט השייך לצי ארצות-הברית, בשם "ליברסי". והחקפה הופסקה מיד, אך למרבה הצער, כפי שהתברר לאחר שנגרס כבר אבדן נפש ונזק לרכוש.

2. על מנח להבין את השתלשלות האירועים אשר הביאו לתקרית מצערת זו, עלינו לסקור מספר התרחשויות אשר קדמו לה.

3. התקרית אירעה ביום הרביעי למלחמה. ביום זה נמצאו כבר העיר עזה, אל-עריש ואף השטחים המשחרעים ליד לחילת סואץ - בידי כוחותינו. אמנם שליטתנו באויר היחה מוחלטת, אך כוחותינו נהלו עדיין קרבות בסיני וכן החקיימו פעולות בים. גם ביום התקרית, בשעות שלפני הצהריים, צאצא ההנהלה קרבות ימיים לאורך חומי המדינה וצוללה של האויב טובעה ע"י כוחות חיל-הים.

4. בשעות שלפני הצהריים, בין השעות 11.00 ל-12.00 נחקבלו במפקדת חיל-הים דיווחים משני מקורות נפרדים, אצא לפיהם מפגזים את אל-עריש מהים. הואיל ובלמים שקדמו, נחקבלו הודעות בדבר הפגזות מהים שהתבררו לאחר מכן, נצטוו רס"נ פנחסי, שהיה נציג חיל הים במשל"ט אויר לבדוק מהימנות הדיווח. רס"נ פנחסי החקשר עם חיל האויר, ענף מבצעים, ונאמר לו שמקור הדיווח הוא אצא קצין סיוע קרקע-אויר בשדה אל-עריש. מיד לאחר מכן נודע לו מנציג החיל במצ"ע שהידיעה אודות ההפגזה, אשר נחקבלה אצלם - מקורה במיקוד דרום.

יצוין עוד, כי הדיווחים מפיקוד דרום בדבר ההפגזות לוו גם בהודעה כי שחי אניוח נראוה כמחקרבות לחוף.

5. ב- 12.05 ניתנה הוראה לשלשה סטר"ים של פלגה שנמצאה באשדוד להפליג לכיוון אל-עריש. הדיווחים בדבר ההפגזה המשיכו להגיע לאג"מ מבצעים, ועל סא"ל לוי, נציגו של חיל-הים במצ"ע הופעל לחץ, בכחינת "זה שעות מפגזים את החוף ואחם - אנשי חיל הים - איננם מגיבים". סא"ל לוי החקשר עם מפקדת חיל הים והציע חגובה לאלתר. נאמר לו כי סטר"ים נשלחו למקום - לגילוי המטרה - וכן תואם עם נציג חיל הים במשל"ט אויר, כי ברגע שהסטר"ים יגלו את המטרה יוזנקו מטוסים. בינתיים נפטר גם למפקד פלגת הסטר"ים הפליג כבר בטוון שהורו לו, בדבר הפגזתם חוף אל-עריש והוא נצטווה ליצור קשר אלחוט עם המטוסים ברגע שיופיעו מעל המטרה.

6. בהתאם לרשום ביומן הפלגה נחגלחה בשעה 13.41 מטרה כשהיא נמצאת במרחק כ-20 מיל צפונית מאל-עריש; הפלגה נצטווה "להכנס ולזהות את המטרה", והיא דיווחה כי המטרה הבלתי מזוהה נעה במהירות של 30 קשר מערבה, דהיינו, לכיוון פורט סעיר. לאחור דקות מספר, דיווח מפקד הפלגה כי המטרה, הנמצאה 17 מיל ממנו, נעה במהירותו כ-20 קשר, והואיל ולא יוכל להשיגה - ביקש להזניק לעברה מטוסים. המפל"ג אף דיווח כי המטרה שיוחה כיוון שיוחה, כמנסה לברוח.

7. יעקב פניה מפקדה חיל היס, באמצעות נציגה במטל"ס חיל האויר, הוזנקו מטוסים למטרה - כמבוקש; הטייסים ביצעו יעף מעל האניה מתוך נסיון לזהוחה; לדבריהם חיפשו דגל אך לא מצאוהו; כן לא מצאו סימן זיהוי אחר. לעומת זאת קבעו כי צבעה של האניה הוא אפור, (כצבעה של אניה צבאית), וכי בהתאמה מצויים שני תוהמים, ודיווחו על כך למפקדה.

בהנחה שבפניהם מטרת אויב, ניתנה למטוסים מוקדה לחקר; בשלב ראשון של חקירה המטוסים נורו לעבר האניה יריות בתותחים וצליפות מקלעים, ובשלב שני נזרקו לעברה פצצות נפל"מ, אשר גרמו לשריפות, והאניה נראתה כשעשן מתאבק ממנה. המטוסים נצמחו להרפות מהמחרה ולאפשר לסטר"ים, אשר ~~אשר~~ בלתיים החקירו אליה, להכנס לחקירה, אך ביעף האחרון הבחין המטוס אשר הנמיך סוס באותיות C.P.R.-5 על דופן האניה.

8. עם החקבל הידיעה על הסימון בו הבחינו הטייסים ~~אשר~~ כאמור לעיל, נמטרה הוראה לפלגה הסטר"ים לא לתקוף את האניה כי נמכן זיהוי לא נכון, המפל"ג נצטווה להתקרב אל האניה כדי ליצור קשר עין עמה ולזהוחה. ההוראה בוצעה, והמפל"ג הודיע כי האניה נראית כאניה סוחר או כאנית-אספקה. כמו כן אווח מפקד הפלגה לעבר האניה לביקשה להזדהות. אולם זו ענתה באיתנות ~~אשר~~ שפירושו "הזדהה אתה תחילה". בינתיים הובא בסני המפל"ג ספר זיהוי ציי ערב, ונחקר עיון בו והשוואה למטרה שנראתה בפניו - הגיע א למסקנה כי בפניו אנית אספקה מצריה בשם "אל קציר", בו בעת הודיע למפל"ג מפקד טרפדת אחרת של הפלגה, כי זיהה אף הוא את האניה כ"אל-קציר" המצוית ואז בשעה 14.36 ניתן האישור לפלגה לחקוף טורפדו. ואמנם שולח טורפדו לעבר האניה אשר פגע בה. רק בשלב מאוחר יותר, כאשר אווח הטרפדת התקרבה מצדה השני של האניה, הבחינה באותיות C.T.R.-5 על הדופן ואז ניתנה ההוראה הסופית להפסיק את החקפה.

יצויין, כי כל עת המגל לא נראה כל דגל אמריקאי או דגל כלשהו על האניה, ורק הליקופטר אשר נשלח לאחר החקירה כדי להושיט עזרה - אם יהיה צורך בה - הבחין בדגל אמריקאי קטן מחנוסס על המטרה. בשלב זה זוהתה האניה סופית כאניה הוזנה של צי ארצות הברית.

9. אף כי בכל שלבי החקירה לא הובאו בפני ראיוח על חוצאות החקירה, הרי סביר להניח, לאור העדויות ~~אז~~ באשר לאופי העגיעות, כי נגרם אבדן חיים וכן נזק וזכרי לאניה; עם זאת לפי הראיות המצויות בפני, הצליחה האניה לעזוב את מקום התקרית בכוחות עצמה ולהסתלק מהזירה, מבלי שחזקק לעזרה שהוצעה לה.

10. אחרת בקצרה או החקירה שכן בעקבותיה הוגשה בפני קובלנה ע"י החובע הצבאי הראשי, בהחלט להוראה הפרקליט הצבאי הראשי על עריכת חקירה מוקדמת, הואיל ולדעתו נעברו עבירות שביח דין צבאי מוסמך לדון בהן. אולט בטרם אדון בשבע פרטי הקובלנה, שומה עלי לתאר בקצרה מספר עובדות, שיש בהן, ליי להסביר או הרקע לקובלנה, ואמר לה חובן בלעדיהן.

11. ביום החקירה, בשעה 04.10, יצא מטוס לסיור אווירי ובו צופה ים, אשר דיווח בסביבות ~~אשר~~ בשעה 6.00, כי 70 מיל מערבית בחל - אביב נמצאה אניה. הזניה זוהתה לאחר מכן כאנית אספקה של הצי האמריקאי. בשעה 9.00 לערך הודיע מטוס ישראלי שעבר מעל היס, כי כ-20 מיל צפונית לאל-עריש, ראה אנית מלחמה, אשר בנסינונו לזהוחה ונחווה יליו באש. בחקיר שנערך לטייה בשעה 9.40, החברר כי הידיעה זוויח היריוח עליו אינה מבוססת,

13
גלגל 1
גלגל 3

ג' אל 3 מתן 9 דמי
מתן 4 אל 3

וכי האניה הנה "נצבע אפור, שמנה מאד והגשר באמצע".
בשעה 10.55, דיווח רס"נ פנחסי, ממשל"ט חיל האויר, למפקדת חיל הים, כי האניה
עליה דווח בשעות הבוקר הנה אנית האזנה אלקטרו-מגנטית של צי ארצות הברית בשם "ליברטי"
אשר סימונה הוא - G.T.R.5 אשה שעה נמצא במפקדת חיל הים סא"ל לונץ, אשר מסאג
מילא מקומו של ראש ענף טבצעים בחיל הים סא"ל גלעד.

12. עם קבלת ההודעה ממטוס הסיור על המצאה של האניה, כאמור לעיל, היא סומנה על שולחן
המי"ק (מרכז ידיעות קריות) במפקדת חיל הים. תחילה סומנה המטרה בצבע אדום, שפירושה
מטרה לא מזוהה, ולאחר מכן, מיזוואהתה האניה כאנית אספקה של הצי האמריקאי, הוחלף
סימונה לירוק - והיינו אניה ניטרלית. בסביבות השעה 11.00 לאחר שסא"ל לונץ קבל הדיווח
האמור לעיל מרס"נ פנחסי, והבין, כפי שהעיד, כי החיחס למטרה שמיקומה היה נכון לשעה
6.00 בבוקר, הורה על מחיקתה מעל השולחן משום שעל מיקומה בעת הדיווח לא ידע דבר.

ברור אימה, כי אמהרגע שנחקלו הדיווחים בדבר הפגזה חוף אל-עריש, והחלה פעילות
מחקרת חיל הים, כולל לקדם פני אויב משוער, ועד לחקירת האמורה עם הניה "ליברטי"
לא נמצאה זו על שולחן המי"ק במפקדת חיל הים.

13. עם החקבל הדיווחים בדבר הפגזה חוף אל-עריש, קרא סא"ל לונץ לגשר הפיקוד את רס"ח-
ים אל"מ רהב, והוא האיש אשר קבל הפיקוד על הגשר, הורה על הוצאת הסטר"ים, הזנקת
המטוסים ותקיפת המטרה על ידם.

בשעה 14.20 הגיע מפקד חיל הים לגשר הפיקוד, והוא שאישר למפל"ג תקיפת הטורפדות. בשלב
הראשון של הפעילות, עם הופעה רמ"ח ים, נוכח בגשר סא"ל לונץ, כממלא מקומו ראש ענף מבצעים
חיל-הים (מפקיד אותו קבל מסא"ל גלעד בשעה 10.30 בערך). בשלב יותנ מאוחר, חזר סא"ל
גלעד לגשר הפיקוד.

14. נושאם של 2 הפרטים הראשונים של הקובלנה הוא, אי דיווח של העובדה כי בשעות הבוקר
של יוט החקריה נראהה אסאג האניה האמריקאית "ליברטי" ששה בקרבת חופי המדינה.
לפי הפרט הראשון - לרמ"ח-ים ולפי הפרט השני - למשל"ט חיל-אויר.
בהתאם לפרט השלישי של הקובלנה - "לא נבדקה אכהלכה מידת אמנותותן ואמינותן של ידיעות
שהגיעו למשל"ט חיל-אויר, לנציג הבכיר של חיל-הים ליד חיל האויר ולנציגות חיל הים
במצפ"ע, לפיהן הופגזה אל-עריש מהים".

הפרטים ~~אשר~~ הרביעי והחמישי הינם חילופיים, אצא ובייחודים החרשלה
בכך כי ניתנה הוראה לחקוף מטרה שנחשבה כמטרה אויב, מבלי לבדוק את זוהתה הלאומית,
ומבלי להכיא כחשכון כי האניה "ליברטי" נראתה בצעות הכוקר של אותו יום כשהיא ששה
בקרב חופי המדינה.

בפרט הששי קובל החצ"ר על כך שלא נמטרה למפלג הוראה מחלקת ים שלח לחקוף אניה,
שנחשדה ע"י המפל"ג כאניה אויב, "בשל החשש לטעות ואי הבטחון ~~אצא~~ לענין זוהתה
האמיחית של אותה אניה".

לבסוף, בפרט שביעי, קובל החצ"ר על כך "כי מטחסי חיל האויר והטור"ט חקפו את
האניה הימריקאית "ליברטי" מחוך הנחה בלתי מבוססת - חולדה אי נקיטת האמצעים הסכירים
לכירור נאוח של זוהתה - כי היא אנית מלחמה מצריה".

דף 9 מחור...
עחק... מחור 8

לביטוס קובלנתו השמיע החצ"ר 34 עדים, וכן הואגו בפני 14 מוצגים שונים. בסיכומיו טען אצ"ל החצ"ר כי על פי חומר הראיות ניתן ליחס ביצועה של כל עבירה המופיעה בקובלנה לחיילים שונים, אותם ציין אף שבקובלנה עצמה לא צוינו נאשמים, כאמור בסעיף 294 (א)(2) לחש"צ.

15. אצ"ל בהחלטת-ביניים מתאריך כ"ז סיון תשכ"ז (5.7.67) קבעתי מי "נראה לי לכאורה שיחכן כי נעברו עבירות החרשלות-ע"י סא"ל לונץ על כך שלא דיווח לראש מחלקת-ים שביום התקריח נראתה האניה האמריקאית "ליברטי" ששה בקרבת ולאורך חומי המדינה, וכן "כי יחנן שהחרשל בכך שלאחר שנודע לו כי המטרה שדווח עליה שמפגיזה כביכול את חופי אל-עריש, מסומנת באותיות CTR-S, לא דיווח לרמ"ח ים ו/או למפקד חיל הים, כי כלי שיט באוחו סימון או בכימון דומה זוהה עודם לכן".

בעקבות החלטתו הנ"ל הופיע סא"ל לונץ כנאשם, כשהוא מיוצג ע"י הסניגור הצבאי הראשי, השמיע 3 עדי הגנה, מסר אמרה בשבועה והציג 5 מוצגים.

16. לפני שאדון בכל פרט ופרט, שבקובלנה, חרתי עלי לציין כי ברור לי, שאין זה מחפיקי לקבוע באיזו צורה היא אם נהגה האניה "ליברטי" כשורה בשלב כלשהו שקדם לחקריה או בעת החקריה עצמה, אלא חפיקי הוא להחליט באם נעברה עבירה כלשהיא ע"י חייל מחיילינו שהיו מעורבים בחקריה זו, היינו, כאמור בסעיף 297 לחש"צ, להחליט "אם יש מידה מספקת של הוכחות לכאורה המצדיקות את מסירת הנאשם לדין או לא". יחד עם זאת היות ונושא הקובלנה שבפני הנו עבירות החרשלות, לא אוכל לקבוע סבירות התנהגות של כל הנוגעים בדבר מבלי לבחון התנהגותה של האניה על רקע המצב הכללי, כמי שהחברר לפני.

כאמור ארעה החקריה בעיצומה של המלחמה, בקרבת יחרה לחופים בהם התנהלו אף

דין קרבות וביום מחקריה - בשעת בבקר - אף טובעה צוללת ע"י חיל הים הישראלי. הוברר לי, ללא צל של ספק, כי האניה נפגעה באזור שכונה "כאזור זירת הקרבות הימיים", במקרה של התנגשות בין הצי הישראלי לצי מצרית" אמנם, בעת הפגיעה נמצאה האניה מחוץ למים הטריטוריאליים, אולם הועד בפני כי האיזור הוכרז ע"י שלטונות מצרים כאזור שהשיט מסוכן בו, הכרזה, שיש להניח, כי הגיעה לכל כלי השיט שנמצאו בסביבה. יחר על כן, מקום החקריה אינו משמש כנחית שיט מוכר. הוסבר לי כמו-כן כי נוהג הוא שאניוח מלחמה כוריעות על אצ"ל חופי מדינה זרה, בפרט - באזורים רגישים, דבר שלא נעשה במקרה זה.

17. אדון עתה בפרטי הקובלנה.

סרוניתו הראשונה של החצ"ר היא נגד סא"ל לונץ, על כך שלא הטב השומת לבו של רמ"ח ים לעובדה שבשעות הבוקר ששה האניה "ליברטי" בקרבת חופי המדינה. מחדל זה מתחלק לשני שלבים: הראשון - שקדם לחקיפת המטוסים והשני - שלאחר דיווח המטוסים בדבר זיהוי האותיות על דופן הניה.

לאור עדותו של רמ"ח ים אל"מ רהב, בפני, כי לא ידע כאוחו יום על המצאה של ה"לברטי" באיזור, סברתי בחחילה שסא"ל לונץ, יחכן ולא נהג כמי שקצין טביר היה חייב לנהוג; אולם בפרשח ההגנה העיד רס"נ חסיהוף, ששימש קצין משמרה במפקדת חיל הים, כי בעת ניהול הקרב נגד הצוללת היה רמ"ח-ים נוכח על גשר הפיקוד. באוחו זמן-היתה הניה אספקה אמריקאית מסומנת על שולחן המי"ק בסימן אדום, וברגע של רגיעה בקרב, בירר מפקד החיל, שניהל אף את הקרב, את פשר הסימון והורה להווליפו לסימן ירוק.

LEGAL SIZE TOPPER

דף 5 מחוץ 9 דגום
עווקס 1. מחוץ 3. סוף

ס"ל לונץ העיד כי היה עד להתרחשות האמורה, אססא וחסיק ממנמ כי רמ"ח ים יודע על המצאה של אניה האספקה האמריקאית באיזור, כפי שדווח עליה כבר משעות הבוקר. הנחה זו נראית לי כסבירה במסיבות ועל כך הנני טבור כי לא הוכחה התרשלות מצדו אף לכאורה. לגבי השלב השני - היינו אי הפניה חשומת לבו של רמ"ח-ים לכך שהאותיות עליהן דיווחו הסייסים כנמצאות על דופן האניה דומות לאותיות הסימון של האניה "ליברטי" הרי לדעתה השקולה, לא היה טעם כי יחזור בפני רמ"ח ים על ידיעה זו.

העדים סירו, כי רס"ג פנחס, העביר לגשר הפיקוד בחיל הים, אחי הדיווח על האותיות ועל דמיונם לסימון ה"ליברטי", וסרן מעוז, אשר שוחח אהו, חזר על דבריו בקול רם, באופן שנשמע ע"י כל הנוכחים בצשר, כולל הרמ"ח-ים וס"ל גלעד. מה טעם היה, איחוא, להפנות חשומת לבו של רמ"ח-ים, לעובדה עליה הוכרז ע"י סרן מעוז בקול, מה עוד שכמי שכבר ציינתי, הנני ס"ל לונץ באופן סביר, כי עובדת המצאה של ה"ליברטי" באיזור - היחה ידיעה לכל הנוגעים בדבר.

אמנם, לא קישר איש מהנוכחים דיווח זה עם המטרה המוחקפת, אך בשאלה זו אדון לכשאטפל בסבירות חקיפתה של המטרה, במסיבות המקרה.

18. לגבי הפרט השני טען רס"ג קדמי, כי שומה היה על רס"ג פנחס לידווח למטל"ט אוויר בו ייצג את חילו, אח הידיעה על המצאה של ה"ליברטי" באיזור, ומשלא עשה כן, הרי התרשל במילוי חפקידו.

אין טמש בטענה זו. האחריות על הגנת המדינה בפני טעולות פחיסט הנה בהחרייותו הבלעדית של חיל הים. הוברר לי, כי חיל האויר מילא במקרה הנדון חפקיד סיוע בלבד, כשהאחריות של זיהוי וחקיפה היחה על חיל-הים. גט אם ניחנה הפקודה לטייסים לחקוף ע"י חקפת חיל - האויר, הרי היחה זאו פקודה שניחנה ע"י חיל הים, שהועברה באמצעות חקפת חיל האויר, והאחריות להנחנה חלה על מי שנחנה במפקדת חיל הים.

רס"ג פנחסי ידוע ידע, כי הדיווח על ה"ליברטי" הועבר על ידו למפקדת חיל-הים, ורשאי היה להניח כי מי שהחליט על החקיפה החליט כן לאחר שהביא בחשבון שיקוליו אח העובדה הנ"ל. מה טעם להזרים ^{לפי} האויר ידיעה ושיקולים שאינם נוגעים לו?

19. נראה לי כי יהיה זה נכון בשלב זה לדון בפרט השני, הוא הפרט בו קובל הווצ"ר על שלא נכסרה למפל"ג הוראת מחלקת-ים שלא לחקוף אניה שנחשדה ע"י המפל"ג כאניה אויב, בשל החשש לטעות ואי הגטחון לענין זהוחה האמיחית של אוחה אניה.

ביומן האירועים של טרפדח הדגל בה היה המפל"ג, רשומה כי בשעה 14.20 בערך נחקבלה הוראה מיט/3 שזו לשונה: "לא לחקוף, יתכן והמטוסים לא זיהו נכון". רישום זיכה ובאותו זמן נמצא ביומן המלחמה של ים/3, בהוראה שנמסרה לעלגה.

ע הוצג הרישום בפני המפל"ג, טען הוא כי הודעה מעין זו לא הגיעה לזנינו. סג"מ יפרת, סגן נפקד הטרפדח אחר באמצאותו נוהל הקשר בין המפל"ג לבין ים/3 העיד כי עבד את ההודעה ומסרה למפל"ג.

אומנם אין שיקולי מהימנוה-עדיף צריכים להיות בגדר שיקולי, אולם נראה לי כי במהלך חקין של ההתרחשויות כפי שתוארו, הועברה הידיעה במהלך החקין של-הדיווח לגשר המפל"ג.

דף 6. מחוך 9. 308
עוזק מה... מחוך 3. 208 ק"מ

יחכן כי הידיעה נעלמה מחודעתו של סא"ל ארן - המפל"ג בלהט הקרב.

מכל מקום, יהא הדבר נאשר יהא, אין בפני מדה מספקת של ראיות המצדיקות להעמיד נאשם כלשהו אס לדין בנקודה זו, והריני מחליט בהחלט לכך.

20. הפרט השלישי ענינו כאמור, אי בדיקה מספקת של אמינות הדיווח על הפגזות אל-עריש, ע"י רס"נ פנחסי, שנצטוו לעשות כן ע"י רמ"ח-ים.

אין חולק על כך, כי רס"נ פנחסי בירר במפקדת חיל-האוויר מקור הדיווח בדבר ההפגזות ונאמר לו כי מקור הידיעה הוא קצין סיוע קרקע-אוויר באל-עריש. מיד לאחר מכן הודיע לו רס"נ טל ממצט"ע כי באג"מ/מבצעים מחקבלים דיווחים מפיקוד הדרום בדבר ההפגזות.

טענה החצ"ר היא כי ברגע שהרמ"חלים הטיל ספק בנכונות הדיווח, חייב היה רס"נ פנחסי, לוודא את נכונותו ע"י ההקשרות עם מקור הדיווח הראשון.

אין טענה זו נראית לי כלל ועיקר. המדובר הוא בדיווחים בעת מלחמה שמקורם בצינורות דיווח מקובלים, ונראה לי, כי רשאי מפקד להניח כי כל דיווח כזה המחבל אצלו הנו נכון ולהתיחס אליו ככל הרצינות כל עוד הידיעה היא בגדר סבירה. שהרי אחרת, אם תרצה

לומר ישומה עליו בבואר נכונות כל ידיעה ממקור ראשון, אלא הידיעה כשלעצמה היתה מחקבלת על הדעת, ואם הטיל בה הרמ"ח ספק, הרי זה היה רק עקב דיווחים קודמים שנמצאו לא נכונים, אך לא בגלל אי סבירותה של הידיעה. ברגע שרס"נ פנחסי בירר את מקור הדיווח שהגיע לחל-אוויר, ומיד אישר חוכן הידיעה ממקור אחר-דהיינו מפיקוד דרום באמצעות אג"מ-מבצעים, ביררו לדעת, בצורה מספקת וסבירה את נכונות הידיעה.

21. נותר עוד לדון בשלש הפרטים, הרביעי, אחמישי והשביעי של הקובלנה, אשר ניתן - כך נראה לי - לראותם כמקשה אחת.

טענה החצ"ר היא, כי היה משום רשלנות במתן ההוראה לחוקף אנניח מלחמה מבלי לוודא קודם לכן באורח מוחלט את זהותה הלאומית, ומבלי להביא בחשבון את הנצאה של הנייה האמריקאית "ליברטי" בשעות הבוקר בקרבת תופת המדינה. את הרשלנות שהביאה למתן ההוראה למטוסים ולסטרי"ם לחקוף את האנייה רואה החצ"ר, בסכמו א. הקובלנה בפרט השביעי.

במתן המקורה לחוקף מתוך הנחה בלתי מבוססת כי המדובר באניח מלחמה מצרית, וזאת כתולדה של אי נקיטת אמצעים סבירים לבירור נאות של זהותה. משוחפים לרשלנות זו כורך החצ"ר את רמ"ח-ים, אל"מ. רהב, אח ראט ענף יס/3 - סא"ל גלעד, אח סא"ל לונץ שמילא את מקומו בפרק זמן מסוים באותו יום, את המפל"ג סא"ל אורן ולבסוף, אם כי בעקיפין, את רס"נ פנחסי ורס"נ ברנע.

22. נראה לי שניתן לחלק את פעילות כהוינו בחקירת הנדונה לחלטה שלבים:

א. השלב הראשון בו ניתנה ההוראה למטוסי חיל-האוויר לחקוף את המטרה וחקינותם.

ב. שלב ביניים, שלאחר דיווח המטוסית על סימון האנייה המותקפת באותיות "STR-S".

ג. זיהוי המטרה כאניח "אל-קציר" וחטיפחה בטורפדות.

23. סבורני, ועל טי העדויות ששמעתי, כי חמשה היו הגורמים בעקבותיהם נוצרה ההנחה כי

המטרה היא אניח אויב ושיש לחקפה.

א. הדיווח על הפגזות חוף אל-עריש במשך שעות רצופות.

ב. כהירות החנויה של המטרה שנחלחה ע"י החטרים כדי 28-30 קשר.

LEGAL SIZE TOPPER

דף מס' 9... מחורף 1943
עורך מס' 3... מחורף 1943 ומ

ג. כיוון שהנועשה של המטרה לפורט סעיד.

ד. דיווח מהמטוסים כי המטרה היא אניה צבאית ואין עליה סימן זיהוי של חיל הים, או כל סימן זיהוי אחר.

ה. מקום המצאה של האניה - בסמוך לחוף באיזור קרבות.

אין ספק כי הגורם הדומיננטי היה מהירות התנועה של המטרה וכיוונה. המפליא הוא כי שני סטר"ים של הפלגה הם שקבעו את המהירות הנ"ל, למרוח שהוברר לי מעל לצל של ספק, כי אין אניה מסוגה של ה"ליברטי" מסוגלת לפתח מהירות העולה על 15 קשר, וגם זאח הגבול מירבי וחיאורטי.

24. החצ"ר בסכמו טענוחיו לגבי שלב זה של החקירה חזר ועמד על כך כי שורש רשלנותם של כל הגורמים הוא בכך שלא שיוו נגד עיניהם נוכחותה של האניה ליברטי בקרבת מקום, ושלא קשרו בין המטרה שנחגלה ע"י הסטר"ים לבין אניה זו.

נראה לי שהנוגעים בדבר רשאים היו להניח כי בפניהם דיווח נכון באשר למהירות של המטרה, עם המגבלות המקובלות לגבי טעות סבירה של 25% - 10% אחוז, כשהם סומכים על האמצעי הקיים לקביעת מהירות המטרה.

המהירות הראשונית של המטרה, שנקבעה ע"י הסטר"ים ל-30 קשר, ונחקלה בספקנות, אומחה במשך דקות מספר ואושרה סופית כמהירות של 28 קשר, אסמאק כמקובל בים.

המהירות של המטרה היא איפה שהביאה למסקנה הסופית והוודאית כי המדובר בכלי טיס מלחמתי ולכן לא היה מקום להעלות על הדעת לאור נתון זה, כי יתכן והמטרה היא האניה "ליברטי".

אם להוסיף לכך את יתר הגורמים שנמנו לעיל, ברי היה, במשקלם המצטבר, כדי לבטל הנחה כלשהי בדבר קשר בין אניה האספקה האמריקאית שדווח עליה בבקר במקום אחר לבין המטרה שנחגלה ע"י הסטר"ים.

סא"ל לונץ העיד כי לא הובא לידיעתו בעת כניסתו לחפקיד, הדיווח בדבר המצאה של אניה במרחק - 20 מיל צפונית מאל-עריש, הדיווח שנחבל בשעה 9.40 במפקדה חיל הים, ואילו הדיווח של 10.55 החיחס כאמור להמצא ה"ליברטי" 70 מיל מערבית מח"א בשעות הבוקר המוקדמות. את ארחיק לכה ואומר, כי לי נראה, לאחר שמיעת כל העדים, כי גם בהנחה שהמצאה של ה"ליברטי" בחור שכזו, 20 מיל צפונית מאל-עריש היה ידוע לנוגעים בדבר לא היחה משחנה והמסקנה באשר למהות המטרה שנחגלה ע"י הסטר"ים, כי המדובר הוא באניה מלחמה של האויב, לאור כל הנתונים, כאמור.

מאחר והגעתי לכלל דעה כי ההנחה שהמדובר באניה אויב היחה סבירה, הגעתי למסקנה שמתן הפקודה למטוסי לחקוף היחא מוצדק, לאור המסיבות כאמור.

25. בשלב השני של פעילות כוחווינו, עם החבל הדיווח של הטייסים בדבר היותה שנחבלו על דופן האניה המוחקפת, ניחנה ההוראה להפסיק את ההחקפה, ובשלב מאוחר יותר נאטוה המפלב לגשח למטרה ולזהוחה זיהוי - עיון. בשלב זה החעורר אמנם חשד בלבו של סא"ל לונץ כי יתכן והמטרה שהוחקפה לא היחה מטרה אויב, אולם בשעה זו פקד על הפעילות רמ"ח ים, כחלידו סא"ל גלעד אשר חזר בינחיים לגשר הפיקוד. חוך כדי שיקול ונסיונות זיהוי במפקדה חיל הים, הגיע מפקד החיל לגשר הפיקוד. חוך כדי שיקול ונסיונות זיהוי במפקדה חיל הים, הגיע מפקד החיל לגשר הפיקוד, והוא קבל הפיקוד במקומו של הרמ"ח.

נראה שמחוך לבטים והעלאת האפשרות של הסוואה בהימון ע"י אניה מצרית, וויכו במפקדה חיל הים לזיהוי עיון ע"י מפקד הפלגה במקום. זיהוי זה לא אחר לבוא, כשהמפלב הודיע על זיהויא ודאי של

דף מס' 8. מחוך 9...
עוחק מס' 1. מחוך 10....

כלי השיט כאניה חובלה מצריח בשם "אל-קציר". יצוין כי זיהוי המטרה כ"אל-קציר" נעשה ע"י המפל"ג וגם ע"י מפקד סט"ר אחר, ונוכחתי לדעת מחוך עיון בהחלומי שתי האניות כי קיים דמיון בין השחיים, וכי קיימת אפשרות של טעות בזיהוי, ביוחד בשים לב לעובדה כי הזיהוי נעשה בעת שהאניה היחה אפופה X ישן.

החצ"ר חקף זיהוי זה כבלתי סביר, לאורך העובדה כי נהיר היה לכל המע רבים במרשה שלא יתכן שאניה עזר זו הפגיזה אח תרפי אל-קריש, או שהיא נעה אי פעם במהירות של 30 או 28 קשר. כן טען, כי לא היה הגיון בהמצאה במקום הנוקריח. החשובה לטענה זו, כפי שהוסברה לי, כי הנוגעית בדבר רשאים היו לשער מחוך הנחה שאמנם הופגז החוף, כי היא הורחה אולי חלק מכלי שיט שעסקו בהפגזת החופים ואשר הצליחו להסתלק מהמקום, בעוד שהיא אצא מיגרה אחריהם, או כפי שטען אחד העדים, שהיא באה כדי לעזור בתינוים של חיילים מצריים, אשר הסחובו בשטחים שנכבשו ע"י כוחינו.

26. אין טפק כי העובדה שהאניה "ליברטי" סרבה להזדהות בפני הסט"ר יום חרמה חרומה נכבדה בטעות שבזיהוי. מפקד הפלגה העיד שאותה לאניה "ליברטי" לאחר חקירתו המטוסים, וביקשה להזדהות, ונענה "הזדהה אתה תחילה". אם ניתן עוד להסביר החנהגונו של רב חובל ה"ליברטי" במנהג הקיים כפי ששמעתי במסורת הימית, כי אין כלי-שיט של מעצמה מזדהה תחילה בפני כלי שיט קטן הימנו, הרי אין להבין החנהגונו זאת כשהבקשה להזדהות בניה לאחר חקירת המטוסים, עובדה שהיחה צריכה להביא, לדעתי, להנדעתו של רב החובל כי הוא הוחקף מכיוון שנחשב כמטרת אויב.

על אלה, עלי להוסיף כי מפקד הפלגה העיד מנסיונו של חיל היס במלחמת "סיני" כי כשנתבקשה המשחתת "איברהים אל-אואל", להזדהות ע"י כלי שיט זולנו, ענתה אותה חשובה - "הזדהה אתה קודם". כן העידו מפקד הפלגה ומפקד אחד הסט"ר ים כי דרוו על פתיחת אש מהמטרה לעבר אחו הסט"ר ים. במסיבות אלה נראתא כי זהויה של המטרה בשלב האליטי של פעילות כוחותינו, כאניה "אל-קציר", היה מצוין בחחום הסבירות. כדי לטכס פרטים אחרונים אלה הרי מסקנתי היא שככל אמסיונו המקרה אין לומר שהחנהגוה של מישהו מקציני חיל היס הנוגעית בתקריח זו היחה בלתי חבירה במדה שחצדיק הענדתו למשפט פלילי.

7. על אף צערי על כך שכחותינו היו מעורבים בחקריח עם כלי שיט של מצאא מדינה ידידותית, והחוצא ח העגומות שלה, הרי עלי להעמיד החנהגוהם של כל אחד מהקצינים שהיחה להם נגיעה כלשהי לפרשה, במבחן החנהגוהם של קצינים סבירים בעת פעולות מלחמה, כשזרוע אהים של צה"ל הועמיה כפני כחנת יח צדיפים במספר, וכשנגד עיני כל המעוררינו - הכשימה לטמור על בחחון המדונה, לזהות כל אויב המתנכל לה בים לחקמו במהירונו ולהאמידו. אמת המידה אצאא להחנהגוה סבירה בתנאים אלה תהיה אולי שונה מזו שהוזמן רגיעה. אמנט יחכן, כי המעיין בחומר הראיות הרב שהובא בפני, יוכל להפיק לקחים כלשהם לגבי היחסים שבין שהי זרועות צה"ל שהיו מעורבים בחקריח. סדרי הפעילות בעיתות הללו, ובמיוחד בין הענפים השונים של חיל היט - אך כל אלה ודאי שאינם בגדר חקירתי. אולם אני לא גיליתי ססיה כלשהי א מרמה החנהגוה הסבירה שחצדיק הצמדו של מישהו לדין.

דף מס' 9. מחור. 9.
עוהק מס' 9. מחור. 9.

לאור האמור לעיל הנני מחליט שאין מדה מטבחה של הוכחות לכאורה ומבחינות מסירחו של מישהו א לדין.

ניחן ביום י"ג חמוז חשכ"א (21.7.67) והוקרא בנוכחותו של המצ"ר, רס"נ, קדמי, הסניגור הצבאי הראשי - סא"ל טייך וסא"ל לונץ.

[Handwritten signature]

י. יהושע, סא"ל
שופט
חוקר

י/אט